

Nepokúšaj sa, prosím,
zistiť, o kom je reč,
lebo potom by si mohol
prísť na to, kto som,
a to fakt nechcem.

Potrebujem vedieť,
že niekde ma niekto
počúva a chápe.

charlieho
malé tajomstvá
stephen chbosky

Knihy, ktoré by sa ti mohli páčiť:

JOHN GREEN
Kam zmizla Aljaška

JANDY NELSON
Dám ti aj slnko

PATRICK NESS
SIOBHAN DOWD
Sedem minút po polnoci

TABITHA SUZUMA
Zakázaná láska

BENJAMI ALIRE SÁENZ
**Aristoteles a Dante
spoznávajú svet
a tajomstvá vesmíru**

FRANCISCO X. STORK
Marcelo objavuje skutočný svet

Nepokúšaj sa, prosím,
zistiť, o kom je reč,
lebo potom by si mohol
prísť na to, kto som,
a to fakt nechcem.

Potrebujem vedieť,
že niekde ma niekto
počúva a chápe.

charlieho
malé tajomstvá
stephen chbosky

slovar

Copyright © 1999 by Stephen Chbosky
Translation © Michaela Hajduková 2011
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2012

ISBN 978-80-556-2258-3

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Z anglického originálu *The Perks of Being a Wallflower*,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve MTV Books/Pocket Books, New York 1999,
preložila Michaela Hajduková.

Zodpovedný redaktor Jaroslav Hochel

Editor Erik Fazekaš

Návrh obálky Beáta Tóthová

Sadzba Alias Press, s. r. o., Bratislava

Tlač FINIDR, s. r. o., Český Těšín

10 9 8 7 6 5 4 3 2

www.slovart.sk

Mojej rodine

podakovanie

Chcem len povedať, že bez tých, ktorých mená sa nachádzajú na tejto strane, by som knihu nenapísal. Z celého srdca im ďakujem.

Greer Kessel Hendricks

Heather Neelyová

Lea, Fred a Stacy Chboski

Robbie Thompson

Christopher McQuarrie

Margaret Mehringová

Steward Stern

Kate Degenhartová

Mark McClain Wilson

David Wilcox

Kate Wardová

Tim Perrel

Jack Horner

Eduardo Braniff

A na záver...

Ďakujem Dr. Earlovi Reumovi za nádhernú báseň a Patrickovi Co-meauxovi za to, že keď mal štrnásť rokov, zle si ju zapamätal.

1.

část

25. augusta 1991

Milý priateľ!

Píšem Ti, pretože povedala, že dokážeš počúvať a chápať a že si sa s ňou na tej párty nechcel vyspať, aj keď si mohol. Nepokúšaj sa, prosím, zistiť, o kom je reč, lebo potom by si mohol prísť na to, kto som, a to fakt nechcem. Ľudí budem nazývať zmenenými menami, aby si ma neodhalil. Preto ani na obálku nenapíšem adresu odosielateľa. Nemyslím to zle. Fakt.

Len potrebujem vedieť, že niekde ma niekto počúva a chápe a nepokúša sa vyspať s istými ľuďmi, aj keď má možnosť. Potrebujem vedieť, že takíto ľudia existujú.

Myslím si, že to pochopíš, pretože práve Ty spomedzi všetkých ľudí skutočne žiješ a chápeš, čo to znamená. Aspoň dúfam, a je to tak jednoducho preto, že ostatní si Ťa vážia pre silu a priateľskosť. Aspoň sa to hovorí.

Toto je teda môj život. Chcem, aby si vedel, že som aj smutný, aj šťastný a že sa stále snažím zistiť, ako by to vlastne malo byť. Pokúšam sa zamýšľať nad tým, či je dôvodom týchto mojich pocitov moja rodina, najmä po tom, ako môj kamarát Michael jedného dňa na jar

minulého roka prestal chodiť do školy a pán Vaughn vyhlásil do školského rozhlasu: „Chlapci a dievčatá, s lútosťou vám oznamujem, že navždy odišiel jeden z našich žiakov, Michael Dobson. Posledná rozlúčka s Michaelom sa uskutoční tento piatok.“

Neviem, ako sa po škole roznášajú správy, ani to, prečo sú tak často pravdivé. Možno to bolo v jedálni. Nepamätám sa. Ale Dave so smiešnymi okuliarmi nám povedal, že Michael spáchal samovraždu. Jeho mama práve hrala bridž so susedou, keď zrazu začuli výstrel.

Veľmi si nepamätám, čo bolo ďalej. Akurát to, že môj starší brat prišiel do kancelárie pána Vaughna v našej škole a povedal mi, aby som prestal plakať. Potom ma objal okolo pliec a povedal, nech som pustím z hlavy, kým nepríde oco. Išli sme do McDonalda na hranolky a učil ma hrať na hracom automate. Dokonca si zo mňa robil srandu, že kvôli mne dnes blicuje, a opýtal sa ma, či by som mu chcel pomôcť opravovať jeho camaro. Asi som vyzeral dosť zle, lebo doteraz mi to ešte nikdy nedovolil.

Na stretnutiach s výchovnými poradcami od niektorých z nás, ktorí sme mali Michaela fakt radi, chceli, aby sme o ňom niečo povedali. Podľa mňa sa báli, že sa pokúsime zabiť alebo tak, pretože vyzerali veľmi napätí a jeden z tých ľudí si stále šúchal bradu.

Bláznivá Bridget povedala, že nad samovraždou rozmýšľa občas počas reklám v telke. Bola úprimná a to výchovných poradcov zmiatlo. Carl, ktorý sa ku všetkým správa veľmi milo, povedal, že sa cíti dosť smutný, ale že by sa nikdy nezabil, pretože to je hriech.

A tak sa výchovný poradca vypytoval všetkých, až došiel ku mne. „A čo si myslíš ty, Charlie?“

Bolo zvláštne, že som toho chlapíka nikdy predtým nevidel, hoci to bol „odborník“, a že vedel, ako sa volám, aj keď som na hrudi nemal pripnutú kartičku s menom, ako sa to v takýchto prípadoch robieva.

„No, ja si myslím, že Michael bol príjemný chalan, a nechápem, prečo to urobil. Keďže som smutný, zrejme ma trápí práve to, že nepoznám dôvod.“

Práve som si prečítal, čo som napísal, a nepripomína mi to môj spôsob vyjadrovania. Najmä počas toho stretnutia, pretože som tam v kuse plakal. Nemohol som prestať.

Poradca povedal, že má dojem, že Michael mal „doma problémy“ a mal pocit, že to nemá komu povedať. Možno práve preto sa cítil osamelý a zabil sa.

Začal som na poradcu kričať, že Michael sa mohol porozprávať so mnou. A začal som plakať ešte viac. Pokúšal sa ma upokojiť tým, že mal na mysli niekoho dospelého, napríklad výchovného poradcu alebo učiteľa, ale nepomáhalo to, takže nakoniec musel po mňa do školy prísť môj brat na svojom camare.

Učitelia sa ku mne do konca školského roka správali inak a dávali mi lepšie známky, aj keď som ani trochu nez múdrel. Pravdupovediac, myslím si, že som ich všetkých znepokojoval.

Michaelov pohreb bol čudný, pretože jeho otec neplakal. A o tri mesiace neskôr od Michaelovej mamy odišiel. Aspoň Dave to hovoril pri obede. Niekedy nad tým rozmýšľam. Zaujímalo by ma, čo sa odohrávalo v ich dome, keď večerali alebo pozerali telku. Michael nezanechal žiadny list, alebo teda, jeho rodičia ho nikomu neukázali. Možno to fakt boli „problémy doma“. Keby som to tak vedel. Chýbal by mi potom zreteľnejšie. Možno by to malo nejaký smutný zmysel.

Som si istý, že chcem vedieť, či mám „problémy doma“ aj ja. Zdá sa mi však, že veľa ľudí je na tom oveľa horšie. Napríklad keď prvý frajer mojej sestry začal chodiť s iným dievčaťom a sestra preplakala celý víkend.

Oco povedal: „Niektorí ľudia sú na tom oveľa horšie.“

A mama nehovorila nič. A o to šlo. O mesiac neskôr sestra stretla ďalšieho chalana a zase začala počúvať veselé pesničky. A oco ďalej pracoval. Mama ďalej zametala a brat ďalej opravoval svoje camaro. Teda až kým začiatkom leta neodišiel na vysokú. Hrá futbal za Pensylvánsku univerzitu a v lete potreboval nachytať dobré známky, aby mohol hrať.

Myslím si, že v našej rodine nemáme najobľúbenejšie dieťa. Sme traja a ja som najmladší. Brat je najstarší. Je veľmi dobrý futbalista a má rád svoje auto. Sestra je veľmi pekná, dovoľuje si k chalanom a je prostredná. Ja sa teraz rovnako ako sestra učím na samé áčka, a tak mi naši dajú pokoj.

Mama často plače pri telke. Oco veľa pracuje a je čestný. Teta Helen hovorievala, že keď bude mať krízu stredného veku, neprizná si to. Až nedávno som pochopil, ako to myslela, pretože mal štyridsiatu a nič sa nezmenilo.

Tetu Helen som mal najradšej na svete. Bola to mamina sestra. Keď bola mladá, aj ona sa učila na samé áčka a požičiavala mi knižky na čítanie. Oco povedal, že som na ne ešte primalý, ale mne sa páčili, a tak len mykol plecóm a nezakazoval mi ich.

Teta Helen žila posledné štyri roky života s našou rodinou, pretože sa jej stalo čosi veľmi nepríjemné. Nikto mi nepovedal, o čo išlo, aj keď ma to zaujímalo. Keď som mal asi sedem rokov, prestal som sa na to pýtať, pretože som, ako to deti robievajú, toľko dobiedzal, až sa teta Helen usedavo rozplakala. Oco mi dal facku a povedal: „Tete to ubližuje!“ A to som nechcel, preto som sa viac nepýtal. Teta Helen povedala ocovi, aby ma pred ňou už nikdy neudrel, a oco povedal, že vo svojom dome si môže robiť, čo chce. Mama, brat a sestra nehovorili nič.

Viac si nepamätám, pretože som sa strašne rozplakal a oco po chvíli povedal mame, nech ma odvedie do izby. Po niekoľkých

pohároch bieleho vína mi mama vyrozprávala, čo sa jej sestre stalo. Niektorí ľudia majú skutočne oveľa ťažší život ako ja. Fakt.

Asi by som mal ísť spať. Už je dosť neskoro. Nevieam, prečo som Ti toho toľko napísal. Píšem vlastne preto, lebo zajtra idem prvýkrát na strednú a fakt sa toho bojím.

Tvoj priateľ

Charlie

7. septembra 1991

Milý priateľ!

Na strednej sa mi nepáči. Jedáleň sa volá „stravovacie zariadenie“ a znie to dosť čudne. Na literatúru pre pokročilých so mnou chodí jedno dievča, ktoré sa volá Susan. Na základnej s ňou bola celkom sranda. Mala rada filmy a jej brat Frank jej nahrával na kazety super hudbu, ktorú nám požičiavala. Ale cez prázdniny jej dali dole strojček zo zubov, trochu vyrástla a opeknela a narástli jej aj prsia. Teraz pôsobí na chodbách oveľa hlúpejšie, najmä ak tam sú aj nejakí chalani. Myslím si, že to je smutné, pretože Susan nevyzerá šťastná. Pravdupovediac, asi nie je veľmi rada, že chodí na tú literatúru, a asi sa so mnou už nebude chcieť zdraviť na chodbe.

Keď bola Susan na stretnutí s výchovnými poradcami, na ktorom sme hovorili o Michaelovi, tvrdila, že Michael jej raz povedal, že je najkrajšia na svete aj s tým strojčekom a so všetkým ostatným. Potom sa jej opýtal, či s ním pôjde na rande, a to je veľká vec na každej škole. Na strednej sa tomu hovorí „chodenie“. Bozkávali sa a rozprávali sa o filmoch a Susan veľmi chýbal, pretože to bol jej najlepší priateľ.

Aj to je čudné, lebo v našej škole väčšinou dievčatá a chlapci najlepšími priateľmi nebývali. Ale Susan a Michael áno. Niečo ako ja a teta Helen. Teda pardon. „Teta Helen a ja.“ Toto a ešte nejaké veci o interpunkcii som sa naučil tento týždeň.

Väčšinu času som ticho a všimol si ma len jeden chalan, Sean. Počkal ma po telocviku a hovoril mi fakt detinské veci o tom, ako mi ponúkne osvieženie, čím mal na mysli, že mi vopchá hlavu do záchoda a spláchne ho, čo ma vraj poriadne osvieži. Aj on sa mi zdal dosť nešťastný, tak som mu to povedal. Potom mu úplne preplo a začal ma biť. Ja som robil len to, čo ma naučil brat. Môj brat je veľmi dobrý bitkář.

„Sústred' sa na kolená, hrdlo a oči.“

Sústredil som sa. A Seanovi som poriadne naložil. A potom som sa rozplakal. Sestra musela odísť z maturitného seminára a odvieť ma domov. Zavolali ma do kancelárie pána Smalla, ale nevytlúčili ma ani nič podobné, pretože jeden chalan povedal pánovi Smallovi pravdu.

„Začal Sean. Bola to sebaobrana.“

A to je všetko. Len nerozumiem tomu, prečo mi chcel Sean ublížiť. Nič som mu nerobil. Som veľmi nízky, to je pravda, ale predpokladám, že Sean nevedel, že sa viem biť. A pravda je aj to, že som mu mohol naložiť ešte viac. A možno som aj mal. Myslel som, že to aj urobím, keď sa Sean bude chcieť pomstiť chalanovi, ktorý povedal pánovi Smallovi pravdu, ale Sean sa o to nikdy nepokúsil. Takže sa na všetko zabudlo.

Niektorí sa na mňa na chodbe pozerajú ako na blbca, pretože som si nič nenalepil na skrinku a preto, že som zbil Seana, potom sa rozplakal a nevedel prestať. Zdá sa mi, že som dosť citovo založený.

Odkedy moja sestra rieši, že je najstaršia v rodine, cítim sa dosť osamelý. Brat zas rieši, že hrá za Pensylvánsku univerzitu. Jeho tréner po sústredení povedal, že bude náhradník, a keď sa do toho dostane, začne hrať normálne.

Oco dosť verí, že z neho raz bude profík a bude hrať za Steelers. Mama sa teší už len z toho, že sa dostal na vysokú a nemusia za to platiť, pretože sestra futbal nehrá a pre oboch by nebolo dosť peňazí. Preto aj chce, aby som sa aj ďalej veľa učil a aby som dostal prospechové štipendium.

Takže kým stretnem nejakého nového kamoša, mám sa zhruba takto. Myslel som si, že by sa ním mohol stať chalan, čo povedal pravdu, ale zrejme na ňom stojí za to len to, že povedal pravdu.

Tvoj priateľ

Charlie

11. septembra 1991

Milý priateľ!

Nemám veľa času, pretože učiteľ mi dal prečítať knihu a ja rád čítam knihy dvakrát. Mimochodom, kniha sa volá *Ako zabiť vtáčika*. Ak si ju ešte nečítal, myslím, že by si mal, pretože je veľmi zaujímavá. Učiteľ nám dáva za úlohu čítať ju postupne po kapitolách, ale ja nerád čítam knihy takýmto spôsobom. Už som v polovici prvého čítania.

Píšem Ti však preto, lebo dnes bol môj brat v telke. Vo všeobecnosti nemám veľmi rád šport, ale toto bol výnimočný prípad. Mama sa rozplakala, oco ju objal okolo pliec a sestra sa usmievala. Bolo to čudné, pretože keď je brat doma, stále sa so sestrou hádajú.

Ale môj starší brat bol v telke a je to najkrajšia chvíľa mojich prvých dvoch týždňov na strednej. Veľmi mi chýba. Je to zvláštne, lebo keď bol ešte tu, nikdy sme sa normálne nerozprávali. Pravdupovediac, nerozprávame sa ani teraz.

Napísal by som Ti, na ktorej pozícii hrá, ale ako som už povedal, chcem zostať v utajení. Dúfam, že to chápeš.

Tvoj priateľ

Charlie

16. septembra 1991

Milý priateľ!

Dočítal som *Ako zabiť vtáčika*. Je to teraz moja najobľúbenejšia kniha, ale myslím, že len kým nezačnem čítať nejakú ďalšiu. Učiteľ literatúry mi povedal, aby som ho mimo vyučovania volal Bill, a dal mi ďalšiu knihu. Tvrdí, že som veľmi talentovaný čitateľ a mám cit pre jazyk. Chce, aby som napísal esej o románe *Ako zabiť vtáčika*.

Spomenul som to mame a ona sa ma opýtala, prečo Bill nenavrhol, aby som chodil na literatúru s druhákmi alebo tretiakmi. Povedal som jej, že Bill vravel, že sa vlastne učia to isté, len čítajú zložitejšie knihy a že by mi to nepomohlo. Mama odvetila, že si tým nie je taká istá a že sa ho na to opýta na rodičovskom. Potom ma poprosila, aby som jej pomohol s riadom, tak som jej pomohol.

V skutočnosti riad neumývam rád. Rád jem rukami a používam pri tom servítky, ale sestra tvrdí, že tým veľmi škodím životnému prostrediu. Je členkou Klubu Dňa Zeme na našej škole a práve tam sa stretáva s chalanmi. Všetci sa k nej správajú milo a ja fakt nechápem, aký na to majú dôvod okrem toho, že je pekná. Je k nim totiž dosť drzá.

Ťažké to má najmä jeden chalan. Nepoviem Ti, ako sa volá. Má veľmi pekné dlhé hnedé vlasy a nosí ich zopnuté do chvosta. Myslím,

že keď raz bude hodnotiť svoj život, bude ľutovať. Stále sestru nahráva výberovky, ktoré majú dosť svojské témy. Jedna sa napríklad volá *Jesenné lístie* a je na nej veľa skladieb od skupiny The Smiths. Dokonca jej ešte aj vlastnoručne vyrobil obal. Keď sa skončil film, ktorý požičal, a on odišiel, sestra mi tú kazetu dala: „Chceš ju, Charlie?“

Zobral som si ju, ale cítil som sa čudne, pretože ju nahrál pre sestru. Ale počúval som ju. A veľmi sa mi páčila. Je tam jedna pesnička, ktorá sa volá *Asleep*. Chcel by som, aby si si ju vypočul. Povedal som o nej aj sestru. Asi o týždeň neskôr sa mi poďakovala, pretože keď sa jej ten chalan opýtal na kazetu, povedala o *Asleep* presne to čo ja a chalan bol úplne hotový, ako veľmi na ňu zapôsobila. Dúfam, že to znamená, že keď príde pravý čas, budem veľmi dobrý v randení. Ale nemal by som odbočovať. Hovorí mi to aj učiteľ Bill, pretože píšem podobne, ako rozprávam. Asi aj preto chce, aby som napísal esej o románe *Ako zabiť vtáčka*.

Ten chalan, ktorému sa páči sestra, sa vždy správa k našim úctivo. Mame je preto veľmi sympatický. Oco si myslí, že je mäkký. Ja si myslím, že sestra je k nemu taká práve preto.

Raz večer mu hovorila hnusné veci o tom, ako sa v pätnástich nedokázal vzoprieť triednemu tyranovi alebo čosi také. V skutočnosti som pozeral film, ktorý požičal, takže som ich hádku pozorne nepočúval. Hádajú sa stále, a tak som si povedal, že si vychutnám aspoň film, ale nedalo sa to, pretože to bolo pokračovanie niečoho, čo som nevidel.

Potom, čo sa doňho navážala počas asi štyroch scén, teda zhruba desať minút, začal plakať. Veľmi. Vtedy som sa otočil a sestra povedala: „Vidíš, ešte aj Charlie sa dokázal vzoprieť, keď ho chceli šikanovať. Tak je to.“

A chalan úplne očervenal. A potom sa pozrel na mňa a na ňu. Naštval sa a dal jej poriadnu facku. Fakt riadnu. Stuhol som, preto-

že som nemohol uveriť, že to naozaj urobil. Bitka, to sa naňho vôbec nepodobalo. Veď kým neudrel moju sestru a neprestal plakať, bol to chlapec, ktorý nahrával tematické výberovky a vyrábala na ne obaly.

Zvláštne na tom je, že sestra neurobila vôbec nič. Len sa naňho potichu dívala. Bolo to veľmi zvláštne. Moja sestra sa dokáže vytočiť aj vtedy, keď človek je nesprávnu značku tuniaka. A teraz ju ten chalan udrel a ona nepovedala ani slovo. Bola jemná a milá. A požiadala ma, aby som odišiel, tak som ju poslušol. A keď ten chalan odišiel domov, povedala mi, že spolu chodia a aby som ocovi a mame nepovedal, čo sa stalo.

Asi sa vzoprel šikanovaniu. Zdá sa mi to logické.

Nasledujúci víkend strávila sestra s chalanom veľa času. A smiali sa oveľa viac ako obyčajne. V piatok večer som čítal novú knižku, ale unavila ma, tak som sa rozhodol pozrieť si telku. Otvoril som dvere do suterénu a sestra s tým chalanom boli nahí.

Ležal na nej a ona mala nohy rozťahnuté cez obe strany gauča. Zlostne na mňa zasípala:

„Vypadni, ty perverzák.“

Tak som odišiel. Na druhý deň sme všetci pozerali bratov zápas. Sestra pozvala aj toho chalana. Neviem presne, kedy v predošlý večer odišiel. Držali sa za ruky a tvárili sa ako šťastný párik. Chalan povedal niečo v tom zmysle, že odkedy môj brat skončil strednú, futbalové mužstvo už nie je, čo bývalo, a oco mu poďakoval. A keď odišiel, oco povedal, že z tohto chlapca raz bude správny mladý človek, ktorý sa o seba dokáže postarať. Mama mlčala a sestra sa na mňa pozerala, aby sa uistila, že budem držať jazyk za zubami. To bolo všetko.

„Áno, bude.“ Sestra sa zmohla len na to. A ja som si predstavoval, ako si chalan doma píše úlohu a myslí na moju nahú sestru. A predstavoval som si, ako sa držia za ruky počas zápasu, ktorý vôbec ne-